

SEMIN = AVEL PÅ BESÄTTNINGSNIVÅ

Att använda semin till våra dikor ger snabba avelsframsteg plus att vi får kopplingar mellan besättningarna som i sin tur ger säkrare avelsvärde på samtliga våra djur.

Vi måste bli mycket bättre på att utnyttja vårt avelsmaterial på ett effektivt sätt och då blir semin en självklarhet.

Varför inte börja med kvigorna de är ju enklast att passa brunster på? Notera alla brunster du ser redan från installningen så att man har koll på hur lång intervall varje individ har. Kvigor går som regel något kortare intervall (17-21 dagar) än korna (19-23 dagar).

Att göra semineringsplan är väl något av höjdpunkten på året för det är ju då man bestämmer vilka tjurar man tror passar bäst till besättningens hondjur. Med våra nya blupvärden har vi ju alla möjligheter att förbättra just den egenskap vi söker till det enskilda djuret. Vi har ett flertal svenska tjurar som är avkommebedömda och som är lämpliga kvigtjurar, utnyttja dem och chansa inte med en oprövad ungtjur.

ATT TÄNKA PÅ

- **Gör en semineringsplan** i god tid och lämna in den till din driftsplats så att de kan ta hem och reservera de tjurar du tänkt använda. Behöver du hjälp kontakta avelsrådet.
- **Slarva inte med brunstkontroller**, gå en runda varje kväll och har du möjlighet gå en runda mitt på dagen när det är lugnt i stallet. Det finns ett flertal olika hjälpmedel såkallade färgmarkörer men de kan inte ersätta det mänskliga ögat.
- **Beställ hem en brunstkalender** hos din husdjursförening och anteckna allt du ser i den så har du god överblick på dina hondjurs brunster.
- **Seminera inte på första brunst** du upptäcker utan vänta till andra eller tredje brunsten då får du ett bättre resultat.
- Djur som är högbrunstiga på kvällen är perfekta att seminera efterföljande dag. Det blir oftast bäst resultat att **seminera i sista delen av högbrunst**. Att seminera på tveksam eller svag brunst är som regel dömt att misslyckas på förhand.
- **Se till att ha djuren ordentligt fixerade när seminpersonalen kommer**, det är en förutsättning för att de ska kunna utföra ett bra jobb.

VAD PÅVERKAR BRUNSTSTYRKAN

- **Ärftliga faktorer** – Det finns skillnader i brunststyrka mellan olika raser och inom ras mellan tjurdottergrupper.
- **Djurets ålder** – Kvigor visar starkast brunst och förstakalvare den svagaste.
- **Årstid** – Andelen tydliga brunster ökat under den ljusa årstiden. Trånga och mörka ladugårdar gynnar därför knappast brunstvisningsförmågan.
- **Tidpunkt på dygnet** – Många undersökningar visar att det är lättast att upptäcka brunst på kvällen då det är lugnt i stallet.
- **Balanserad utfodring** – En god foderstyrning i alla lägen ger de bästa förutsättningar för bra brunster. Det finns ett flertal mineralfoder som är lämpliga till dikor.

BRUNSTKONTROLL

- **Ta en titt på brunstkalendern vilka kor som kan vara aktuella.** Vilka kor börjar närma sig tre veckor sedan senaste brunst/inseminering. Håll dessa djur i minne.

- **Ta en första blick över koraderna eller flocken.** Avviker något djur i beteende? Står upp när andra ligger? Ser sig nyfiket omkring? Slickar grannkon och försöker göra upphopp?
- **Gå sedan längs raden och granska enskilda kor.** Studera flytningens karaktär. Spår av flytning på båspall, lår och svans? Studera svullnad och rodnad av blygdläppar.
- **Gå upp till misstänkt ko.** Svankar hon? Vill hon nosa? Slicka? Göra upphopp?
- **Kontrollera uppgifter i tidigare anteckningar.** Är iakttagelserna rimliga? Anteckna.
- **Försök att fastställa i vilket stadium av brunsten kon befinner sig.** Förbrunst? Brunst? Efterbrunst? Blödning? Hos cirka 55% av korna och 85% av kvigorna ses en blodflytning ett till två dygn efter brunst. Blödningen inträffar oavsett om kon blev dräktig eller ej vid inseminationen.
- **För in anteckningar på brunstkalendern.**

VIKTIGA TIDSMÅTT VID INSEMINATION

- **Tidpunkten för insemination avgörs av när ägglossningen inträffar** i förhållande till brunsten och hur länge spermier och ägg kan hålla sig levande i livmodern i väntan på befruktning. Innan spermier kan befrukta ägget måste de också genomgå en mognadsprocess i livmodern.
- **Brunstens längd** - i genomsnitt 19 timmar.
- **Tidpunkt för ägglossning** – 10-18 timmar efter brunstens slut.
- **Spermiernas mognadstid** – 3-6 timmar.
- **Bästa befruktningstidpunkt för äggcellen** – inom 4 timmar efter ägglossning.
- **Bästa befruktningstidpunkt för spermier** – inom 24 timmar efter insemination.

FÖR ATT UPPNÅ DETTA SKA BRUNSTANMÄLAN SKE ENLIGT FÖLJANDE

- **Djur som man upptäcker brunst (högbrunst) tidigt på morgonen ska semineras samma dag.**

Man kan anta att ett sådant djur börjat sin brunst tidigare under natten. Ägglossningen hos denna ko kommer således att ske någon gång under nästkommande dag. Väntar man till nästa dag med insemination är risken stor att ägglossningen redan inträffat. Spermiernas överlevnadstid är dock tillräckligt lång för att befruktningen ska kunna ske dagen efter insemination.

- **Djur som börjar sin brunst (högbrunst) under dagen ska semineras dagen efter.** Insemination av ett sådant djur samma dag skulle bli tidigt. Risken är stor att spermier hinner dö innan ägglossningen sker. Semineras kon senare än dagen efter har ägglossningen skett och ägget är inte befruktningsdugligt.

LYCKA TILL!

Med förhoppning om att det föds många fina kalvar nästa vår.

Avelsrådet/Stefan Petersson